

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תרומה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת תרומה

- ב..... ממך הכל - ע"י ההכרה שאין לו שום כח יושפע עליו כל טוב
- ד..... שש ומתפאר בגוונין - ישמח בחלקו בכל מיני גוונין ובכל אופן
- ה..... איש אל אחיו - מעלת גומלי חסדים ושכרם הטוב
- ט..... ושכנתי בתוכם - יתקדש ותשרה עליו השכינה
- יב..... אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי - 'לתרום' ולנדב את הרצונות
- יד..... ומסך שער - כגודל הקושי כן גודל השכר
- טו..... אמתים 'וחצי' אמה 'וחצי' - יעשה ככל יכלתו וה' יגמור בעדו

פרשת תרומה

ממך הכל - ע"י ההכרה שאין לו שום כח יושפע עליו כל טוב בפרשתן (כה יח-ב), 'ועשית שנים כרובים זהב וגו', והיו הכרובים פרשי כנפים למעלה, וגו', וברש"י הביא דברי חז"ל שהיו לכרובים דמות פרצוף תינוק, וכדאיתא בגמ' (סוכה ה.) 'מאי כרוב, אמר רבי אבהו פְּרָבִיא (- כמו רביא דהיינו תינוק) שכן בבבל קורין לינוקא רביא, ומבאר הרה"ק ה'דברי בינה' מביאלא זי"ע בזה"ל, והעניין הוא, כי בחי' הכרובים רמו על בחי' הבטחון, אשר צריך כל איש ישראל לבטוח באמת בהשי"ת

והשגחתו עליו*, וכח שלמות הבטחון רמו בבחי' תינוק, וכמו שנאמר (תהלים קלא ב) 'כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי', שהתינוק אין לו שום חיות רק ממה שיונק מאמו, כמו"כ צריך האדם להאמין באמת, שאין לו שום דבר ושום חיות מצד מעשיו כלל רק ממה שהשי"ת ברוב רחמיו משפיע אליו. ובוזא יוכל האדם לעורר השפע העליונה ולהמשיך רחמים רבים משפע העליונה וכו'.¹ וזה והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה היינו שכאשר יהיה האדם בבחי' כרובים שהיא דמות פרצוף

א. וזה כל האדם, לקיים בעצמו 'יודעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא הא' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד', וכבר אמר אחד החכמים, כי אם ב'ברכת החודש' בה נכתב בסידורים 'נכון לידע המולד', שם תמצא הכל מטים אזנם כאפרכסת לשמוע את קול המכריז מתי יהיה אותו 'מולד', ובכל גליון וגליון יפרסמו ידיעה זאת - מתי יחול המולד... ומבלי הידיעה הלזו אינו יכול לגשת ל'ברכת החודש', אמור מעתה, כמה יש לרדוף אחר אותה ידיעה שציוותה התורה 'יודעת היום', ולא רק 'נכון' לידע, כמה יש עלינו חיוב לקיים אותה ולדעת הידיעה, ולא לגשת לשום ענין בחיינו ובעולמנו מבלי לצרף ידיעה זו - כי ה' הוא האלוקים, הוא הבורא והוא המנהיג בכל פרט ופרט... אין בריה בעולם שיש בידה לסדר לעצמה או לאחרים מאומה ברוח או בהפסד אם לא הכריז על כך הבורא. ב. כך הביא ב'דברי אליהו' (תהלים קלא ב), שאלו לרבינו הגר"א - איך יהיה הבטחון בה'. וענה, כבר פירש לנו דהמע"ה 'אם לא שיויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי'. פירוש, כמו שהתינוק אינו דואג 'מה יאכל' בידעו שבכל עת שירעב למאכלו תאכילנו אמו כדי שבעו, וכיו"ב לשאר הצטרכויותיו לבו סמוך ובטוח שאמו תמלא כל מחסורו. כן אנו, יסיר כל איש דאגה וחשש מלבנו שלא לדאוג כלל דאגת המחר, רק לסמוך לגמרי על אבינו שבשמים, שיחיש לנו את כל הצטרכויותינו.

ג. וברש"י 'הנני עליך כמו שאין לו ידים ורגלים כגולם מוטל לנגדך, כגמול שהוא נתון עלי אמו נפשי בקרבי לנגדך כיונק על שדי אמו'. וכן פי' ב'מצודות דוד' נפשי כתינוק הנגמל משדי אמו שכל בטחונו על אמו כן בטחוני בה'. ד. פעם אמר הרה"ק משינאווא זי"ע לתלמידיו, הנה מדרך העולם, כשזקוק אדם לסכום כסף קטן אינו טרוד כלל, ובשלוות נפשו הוא סמוך ובטוח שהמעות יבואו לידי, ואילו בשעה שנצרך לסכום גדול הריהו כולו עסוק ב'כסף מנלן', ודואג מניין ישיג את הממון הרב. אך האמת דאיפכא מסתברא, כי הזקוק לממון רב ויודע היטב שאי אפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ובעל כרחו משים הוא את שברו על ה' אלוקיו, איש הלזה בוודאי ישיג המעות בבטחונו הגדול בה'. אך לעומתו, הנצרך לסכום קטן, ונראה בעיניו שאפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ואינו נשען לגמרי על בורא כל העולמים, זה האיש עליו לדאוג ביותר, כי מתרחק הוא מהבטחון בה' אם כן 'מאין יבוא עזרו'.

בעניין זה מיישבים את הסתירה בפסוק (תהלים ט יט) 'כי לא לנצח ישכח אביון, תקוות עניים תאבד לעד', ולכאורה אם לא לנצח ישכח אביון, הרי לא תאבד תקוותו, ומדוע אומר הכתוב 'תקוות עניים תאבד לעד', אלא, שתקוות עניים קאי על שום שדרכו של עני - לקוות ולבטוח שפלוגי יתן לו 'בשר' לשב"ק, ואלמוני יתן לו חלב למשך ג' השבועות הבאים, 'קרן' זאת תתן לו 'מוצרי יסוד בסיסיים', ו'חלוקה' זו תספק לו תפוחי אדמה ושאר ירקות, וכו' וכו', זה יתן לו 'תלושים' (vouchers) בחנות פלונית ומשנהו יסדר לו הנחה של 43% בבית מסחר אשר בקצה העיר... לזה אמרינו, דע לך כי אין כל מקום לדאגה כי לא לנצח ישכח אביון - הבורא יספק לך כל צרכיך, ולגבי תקוותך הנ"ל, היא תאבד - לא משם תבוא ישועתך, אלא הקב"ה ימלא מחסורו ממקום אחר לגמרי.

לחם (פרנסה) או בשאר מכאובים, ולבו כל עמו וכשל כוח הסבל מרוב התלאות וטרדת הזמן, ישלך את עצמו יחד עם כל הקושי 'לאור' כלומר אל הקב"ה שהוא אש אוכלה, ומעתה היא נעשית מאליה, כמה שנא' (תהלים נה כג) 'השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך'.

זה הכלל, כפי מה שהאדם תולה עיניו למרום ומשים בטחונו בהקב"ה, ולא במעשה ידיו ובהשתדלותיו השונות, כך הקב"ה עוזרו ומושיעו. וכן ביאר הגר"א זי"ע את דברי הגמרא (ב"ק צב:) 'אל רבא לרבה בר

תינוק היונק מאמו שאין לו שום חיות בעולם כי אם מה שאמו משפעת לו, אזי יוכל להמשיך מלמעלה השפע העליונה וכו', עכ"ל.

בפרשתן (כה לא), 'ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה', וברש"י 'לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה למשה, השלך את הכיכר לאור והיא נעשית מאליה' (מנחות כט.). רמזו בה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (בפרשתן) ללמדנו נתיב יושר בדרכי האמונה, בבוא לאדם קושי ומכאוב כגון בענייני כיכר

ה. ובעמדנו לקראת ימי הפורים הבעל"ט נביא מעניינא דיומא, מה שרמזו לה בהלכות הפורים 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה א ד), כי הנה, האוחז דבר מה בידו הרי הוא קומץ ידו וסוגרה לשמור על מה שבתוכה, לעומת זאת הפושט יד מראה שאין לו כלום משל עצמו, ועל כן נותנים לו, כי כל ישועתו של אדם באה לו בשעה שיודע שאינו יכול לעזור לעצמו אלא נזקק הוא לישועתו ית'. אמור מעתה, כי לאו דווקא בפורים, רק כיו"ב בכל השנה, כפי מה שיכיר האדם שאין לו משלו, ישפיעו עליו מן השמים שפע רב פי כמה וכמה. עוד אמרו מעין העניין, כל הפושט מעל עצמו מחשבות אלו ש'כוחו ועוצם ידו' עשו לו את החיל, זה האיש נותנים לו מן השמים פי כמה וכמה...

וכך אמר הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חיל' דרוש לשבת זכור דרוש ב') לבאר בלשון הפיוט 'שושנת יעקב' - להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך, וכי היכן מצאנו שהיו בני ישראל 'בוטחים' וחוסים בה' באותה עת צרה יותר מכל מקום אחר. אלא ביאורו, כי גם במצרים שמענו שזעקו אל ה' - 'ותעל זעקתם', אך יחד עם זה היה בידם לעשות פעולות מסוימות (וכגון משה רבינו שאחותו הטמינה אותו על שפת הנהר) נמצא שכביכול לא הייתה אמונתם בתכלית הגמור, לכן עם הישועה גם מצינו שחללים רבים הפילה - ומתו שם רבים מבני ישראל ומהתינוקות, אמנם בגזירת המן הרשע - 'להשמיד להרוג ולאבד', הבינו שאין בידם עשות מאומה בהשתדלות להצלתם, כי אם להשליך כל יתבם אל ה', שהרי אפילו תקוותם האחרונה 'אחות יש לנו בבית המלך' ה"ה אסתר המלכה ערכה סעודה וקראה אך ורק למלך ולהמן... לא נותרה בידם ברירה אלא להאמין בטובתו של הקב"ה ולהתפלל לפניו, לזה ניצלו בשלמות ולא נפגם אפילו כחגירת ציפורן של כל יחיד ויחיד מישראל.

ו. ידוע מה דאיתא במדרש (תנחומא שמיני ח) שנתקשה משה רבינו בעשיית המנורה עד שאמר לו הקב"ה 'השלך את הזהב לאש והיא נעשית מאליה', ושמעתי לרמז בזה, כי הנה כל אחד יש לו את הדברים בהם הוא מתקשה, אם במה שאמרו חז"ל (פסחים קיח.) קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף וכן קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, ואם בשאר 'קשיים', ויש שמקשה (יותר מארבע קושיות...) 'מה נשתנה' חלקי וגרע מאחרים... ועל כך נאמר השלך את הזהב ושאר הקושיות והקשיים ל'אש' ר"ת אמונה שלימה, התחזק הרבה במהימנותא שלימתא, וכבר כל הקשיים יעלמו מאליהם... כי אין טוב ומועיל יותר מהאמונה.

וכך אמרו צדיקים (עי' מאורן של ישראל מהרה"ק הי"שמח ישראל' אות קמב) הנה הקב"ה הוא 'מצמיח ישועה' (וכמו שאמרים בגבורות' בתפילת שמו"ע), והרי שהישועה היא בבחי' צמח הצומח מן הארץ, מעתה שומה עלינו לדעת, מהו ה'גרעין' וה'זרע' שמכוחו צומחת הישועה, התשובה היא כמאמר חז"ל (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים', הא למדת שהאמונה התמימה והשלימה היא הזריעה המצמיחה את הישועה.

ז. הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע היה מביא ראיה לדבר, כי הנה חיות השדה אינן מצטערות בצער לידה אלא הם יולדות בנקל ללא ייסורים כלל, שלא כדרך בני אדם המצטערים ומתייסרים בבוא עת לידתן. והיינו טעמא, כי חיות השדה יולדות באמצע השממה ואין להם מי שיעזור להם ויסייע בעדם, ואינם מקוות בלתי אל ה' ואילו עיניהם נשואות, על כן אין הן סובלות צער לידה. ואילו הנשים יש להם מיילדת סמוך למיטתם ועל כן אף שוודאי מתפללות להקב"ה ואומרות בכוונה 'יענך ה' ביום צרה', מכל מקום מאחר והן סומכות גם על המיילדת לכן יש להם צער לידה...

באר הפרשה - פרשת תרומה

ישים אל לבו כי השגחת השי"ת מלוכש בטבע, והוא המסבב לדבר הזה בעין המעשה החדש אדר (מעשה המגילה ונס פורים), הנה יתקיימו נכסיו. עכ"ל. ובוה מבאר מה שהביאו בגמ' כראיה את הפסוק 'אדיר במרום ה', שכידוע שם 'אלוקים' מורה על הנהגת הטבע, ואילו שם הוי"ה מורה על השגחתו הפרטית של הקב"ה שהוא מהווה כל ההוויות, והוא שאמרו הכתוב 'אדיר במרום הוי"ה', שהשי"ת הוא מנהל את העולם בהשגחתו הפרטית כרצונו ית', וכשיתבונן שאדיר במרום ה' יזכה שיתקיימו כל נכסיו.

שש ומתפאר בגוונין - ישמח בחלקו בכל מיני גוונין ובכל אופן בפרשתן (כה ה), 'ועורות תחשים', וברש"י, 'תחשים - מין חיה ולא הייתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם ססגונא ששש ומתפאר בגוונים שלו'. כתב הר"ק ה'דברי ישראל' (ד"ה ועורות תחשים) שג' דברים דומים זה לזה, ואלו הן, א. ציור מעשה בראשית, ב. ציור המשכן ג. ציור כל אחד ואחד מבני ישראל (תיקוני זוהר, הקדמה יג א). וכל מה שהיה באחד מהם שייך בכלם. והנה, ענין 'כסף וזהב' שבכלי המשכן שייך גם בבני ישראל שהרי 'זהב וכסף' מרמזין על עניין ה'יראה והאהבה' (עין באור החמה על הוזה"ק בפרשתן קמח), אבל דבר זה לא ידענו - היכן מצאנו ענין 'עורות תחש' אצל בני ישראל.

ומבאר ה'דברי ישראל', עפ"י דברי רש"י שגוונין הרבה יש לו לאותו תחש, וזה שייך אף בבני ישראל שבכל מיני גוונין שהבורא מנהיגו ישמח ויעוז במתת גורלו, וזה עומק דברי רש"י ולא הייתה - ענין התחש, אלא לרמוז לאדם שיקבל עליו באהבה ושמחה את השעה של עכשיו - ויגיל וישמח בכל פעלי אביו שבשמים עמו".

מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינא זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי' [פירש"י, כשהיינו קמנים היינו חשובים לגברי, עכשיו שהוקננו הננו שפלים כתינוקות], ומבאר (חידושי אגדות) בזה"ל, כמש"כ במדרש (ויק"ר כה ה) משל לתרנגולת כשהיא קמנה אמה זנה אותה ונותנת בפיה, וכשמתגדלת ובאה לאכול עמה מכה אותה, לפי שכבר יכולה לזון את עצמה. כך כשהאדם קמן בוטח על בוראו מאד ומנהיגו הקב"ה בהשגחה עצומה פרטיית, וכשנתגדל בוטח בעצמו וכמו כן ההשגחה נתמעטת מעליו, וע"ז היו הכרוכים במשכן כרביא (כדוגמת תינוק) להורות הקמנים הם ברוב עם השכינה, עכ"ל.

וכך פירש רש"י מה שנאמר (ישעיה לג ו) 'והיה אמונתך עיתך חוסן ישועות - מה שהאמנת בהקב"ה בעתים שעברו עליך וצפית לישועה היה לך לחוסן'.

הנה איתא בגמרא (ביצה טו:) 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר, שנאמר (תהלים צג ד) אדיר במרום ה', וברש"י, 'אדר - לשון חזק'. ומבאר הר"ק ה'שפת אמת' זי"ע (לר"ה אדר בר"ה ר"ח) שהרוצה שיתקיימו כל נכסיו - הרוחניים והגשמיים יטע בהם אדר - לשון חזק, כלומר, שבכל עת יחזק את עצמו לדעת שאדיר במרום ה', להבין ולהשכיל שכל קורותיו מאת ה' הם, אז ישכיל ויצליח בכל אשר יפנה.

מעין הדברים פירש גם הר"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי חודש כסליו, מאמר ד אות פג) וז"ל, וזהו שרמזו 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר', היינו יטע וישים בתוך נכסיו השבל (ר"ל, הלימוד) הנשמע מן חדש אדר, כי העוסק בסחורה ובנכסים ויאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כי היה הדבר בטבע שבחתי במסחר פלוני ובמקום פלוני הנה לא יתקיימו נכסיו, אבל אם

ואף כי בוודאי מחובת האדם לעשות השתדלות ולנהוג כמידת העולם, אך אין לו לתלות עיניו וליבו אלא רק בה' אלוקיו. וכבר פירשו צדיקים בלשון התפילה (בישמתי) וכל עין לך תצפה, ש'כל' העין תצפה, ויתלה את כל העין למרומים, ולא שיבטח בה' רק ב'חצי' עין ואילו ב'חצי' השני יפנה ויביט אל ה'עסקנים' וכיו"ב שיעזרו לו...

ח. איתא מהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (קורח תרע"ו ד"ה ויראו) ששמע בילדותו בשם הר"ק רבי בונים מפשיסחא זי"ע, כי כאשר יניחו על השולחן את ה'חבילות' (צרות וייסורים ולעומתם הטוב והשמחה) של כל באי עולם, ויצא הכרוז כי הרשות נתונה לכל איש לבחור לעצמו 'חבילה' אחת... אזי יבחר כל אחד ויתפוס בשתי ידיים את חבילתו שלו, כי הקב"ה גדול העצה ורב העליליה נותן לכל חד וחד בדיוק נפלא את אשר נצרך לו לטובתו ברוח ובגשם - ומה שבכוחות גופו ונפשו לעמוד בה. וכך איתא ב'חובת הלבבות' (שער הביטחון בארוכה) שמחויב כל אדם להאמין שבמידה שה' מודד לו, כך ממש צריך להיות ואין עצה אחרת, וממילא לא יהיה לו שום תלונות על הנהגת ה'. ובוה מבאר

באר הפרשה - פרשת תרומה

ה

וכן אמרו ב'אבות' (ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו'^ט, ש'חלקו' נוטריקון חם לח קר ויבש. והיינו שהוא מקבל וברש"י, בחלקו - בחלק שהקב"ה מוזמין לו, בין טוב בין רע, בין בין מעט - הכל נוטל בעין יפה. ואדם כזה אינו 'דוחק את השעה' - להיות יושב ומצפה ורמוז לה בספר קדמוני (עי' אגרת הטיוול חלק הרמוז אות ע)

ה'אמרי אמת' את הנאמר אצל נשיאי המטות 'ויראו ויקחו איש מטהו' (במדבר יז כד), ואיתא שם בתרגום 'ויראו' - ואשתמודעו (מלשון נודעו ונוכחו לראות), שהכירו והבינו שלכל אחד מגיע חלקו הראוי לו.

ט. ידוע פירושו של הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ע"ה"ת) בפסוק שבפרשת משפטים (כג כה) 'והסירותי מחלה מקרבך' איזהו מחלה שהוא ב'קרב' של אדם, הוי אומר מי שאינו מרוצה ממצבו ואינו שמח בחלקו...

י. דבר נפלא שמעתי לבאר בלשון הכתוב (שמואל א' א ח) 'ויאמר לה אלקנה אישה, חנה למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים', אלא, כי במצוות האמונה נכללו ג' עניינים. א. שהקב"ה הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ב. שאין רע יורד מן השמים וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואף אם קצרה בינתנו להבין מה טובה יש בדבר, אך ישראל מאמינים בני מאמינים שהכל לטובה. ג. האמונה בהשגחה פרטית, וכל הנהגת הבורא ית' עם כל אחד ואחד הרי היא 'מדודה' ומותאמת לפי צרכיו בדיוק נמרץ, וכמו שביארו בספה"ק בלשון המשנה (ברכות ט ה) 'דבר אחד בכל מאודך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד', ש'מודד' היינו כבגד אשר החייט 'מודד' את מידות אורך ורוחב האדם ולפי"ז תופר עבורו את הבגד, ואחר גמר מלאכתו הבגד 'יושב' על הלובו בדיוק נמרץ לא פחות ולא יותר, כן היא כביכול הנהגת הבורא ית' בעולמו, שהכל מדוד ומדויק עבור זה האדם...

וזוהו שאמר אלקנה לחנה הלא אנכי, ר"ל, אם תתבונני בכל אותם ג' חלקי האמונה, שכל הנעשה עמך הוא מה'אנכי' ה' אלוקיך, וטוב - שהכל הוא לטובתך השלימה והגמורה, ולא עוד אלא ש'לך' - שהנהגה זו היא 'לך' ועבורך וכפי הצרכים האמיתיים שלך, הרי אמונה זו תנחמך ותחזק אותך יותר מעשרה בנים...

ויתבאר ביותר על פי משל לאיש שנפלה בגורלו חלקת אדמה, וזרע בה גרעיני חיטה והשקה אותה כמידתה, וב"ה ראה סימן ברכה בעמלו, והצמיחה השדה חיטים הרבה גדולות ויפות, לשנה אחרת בהתקרב עת הזריעה עשה 'חשבון' לעצמו, אם בשנה שעברה השקיתי את הארץ בכמות כזו של מים יצאו כל כך הרבה חיטים, הרי קל וחומר שאם בשנה זו אגדיל את כמות המים, ואשקה את השדה פי שניים, בוודאי תצמיח השדה לכל הפחות כפליים מדאשתקד, ואכן לא חסך במים והשקה את השדה בהרווחה גדולה, מה נעשה בדינו - ריבוי המים הרקיב את הזרע, ולא זו בלבד שלא נתנה השדה יבולה בכפליים כפי 'חשבוננו' אלא שלא צמחו החיטים כלל, ובא לתקן ונמצא מקלקל... ונתברר לאותו כסיל, כי בכדי שהארץ תצמיח פירות צריכה היא לכמות כזו של מים, ולא יותר, וה'שפע' אינו לטובתו כלל... והנמשל ברור ומובן ואין צורך להרחיב בו, לפעמים נדמה לאדם שאם היה לו יותר ממון - בוודאי היו לו חיים טובים, מלאים אושר ועושר, וכיו"ב משאר צרכי האדם, ואינו יודע שריבוי השפע שמתאוה לו אינו אלא כריבוי מים בשדה יתר על המידה...

כך היה מעשה לפני כמה שנים, תינוק אחד נחלה קשות ל"ע והוצרכו להובילו לבית חולים, במשך כמה שבועות שהה שם התינוק, והוריו שהו שם כמעט בכל שעות ה'מעט לעת', כמובן שכל הבית (עם שאר בניהם ובנותיהם) היה בוקה ומבולקה, והילד הקטן (הגדול מן התינוק) היה 'מתגלגל' מבית לבית, היום אצל דוד פלוני, למחר אצל השכן היקר, ולאחריו כמה ימים בבית הסבתא, וכך על זה הדרך. כמובן מאליו, הכל ריחמו עליו ורצו לשמח אותו ו'לפנקו' על כן כולם העניקו לו מיני מתיקה ביד רחבה, עד שראה אותו רופא אחד והבחין בו שהוא 'הולך וגדל' - מידות גופו הולכים וגדילים, והתרה הרופא לבל ימשיכו 'לפטם' אותו בממתקים, כי הדבר מסוכן עבור הילד. נקל לתאר את הרגשת הקרובים מאותו היום ואילך, ילד קטן ומסכן, אינו רואה כמעט את אביו ואמו, נודד הוא מבית לבית, אחיו התינוק שרוי במצב קשה, ולכאורה הדבר המתבקש ביותר הוא לתת לו דבר מתיקה להפיג צערו במקצת... אך אין מנוס מ'להתאכזר' אליו ולא לתת לו אפילו אם יתחנן ויבכה... כי הטובה האמיתית עבורו הוא להתרחק מאותם דברים המרובים ב'סוכר' (צוקער) המזיקים לו...

באר הפרשה - פרשת תרומה

מתי כבר תחלוף מעלי הנהגה זו (זולתי בתפילתו), ותבוא
 שעה אחרת בהנהגה חדשה, אלא שש ושמה בכל עת
 ושעה בהנהגת הבורא עמו.
 והנה עומדות היו רגלינו בשערי חודש אדר, וכבר נודע
 לכל מה שאמרו חז"ל (תענית כט.) 'שש שמשנכנס
 אב ממעטין בשמחה כך' משנכנס אדר מרבין בשמחה',

ובאמת מעשה זה הינו מלמד על כל תהלוכות החיים, כי לקוצר בינתנו אין אנחנו יכולים להבין מדוע אין הקב"ה
 נותן לנו 'ממתקים'... והרי אנו כך כל 'מסכנים' ושוויים בצער... אך בורא כל עולמים שלפניו נגלו כל תעלומות הוא
 היודע ומבין 'ממתקים' אלו אינם לטובתנו אלא הם 'מזיקים', ודייקא לגודל רחמיו הוא נוהג עמנו כביכול במידת
 ה'אכזריות' ואינו נותן לנו ברצותו לשמור עלינו מכל דבר רע.

יא. וצריך לבאר מהו 'שש', כך' ואיזה עניין 'למד' חודש אדר מחודש אב. ויש שביארו על פי מה שכתבו התוס'
 (מגילה ה: ד"ה ממעטין) לפרש מה דאיתא התם (לגבי תעניות) 'ממעטין' שהכוונה 'שלא יהו ששים כלל', וכתבו ש'אין
 לפרש ממעטין אבל ששים קצת, דאם כן היה לו לפרש השיעור, מה הוא קורא ממעט', ומכך שהגמ' סתמה ולא
 פירשה את השיעור מוכח שהכוונה היא שממעטים לגמרי, והביא המג"א (או"ח סי' תקנ"א סק"א) דברי התוס' הללו כלפי
 מה שאמרו משנכנס אב מעטים בשמחה (וכן נפסק במ"ב שם סק"א), ומעתה יש לבאר דברי הגמ' שכשם שמשנכנס אב
 ממעטים בשמחה לגמרי, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה לגמרי, שלא ישייר בקרבו מעט עצבות, אלא כל כולו
 יהא שרוי בשמחה.

בדרך צחות שמעתי מה שתלו הא בהא, כי הנה הרואה את חברו אוכל בשר שמן בתשעת הימים שבין ר"ח
 אב לתשעה בו, ומשמח בכלי זמר' וכדו', בוודאי יצעק עליו בקול רעש גדול שהוא פורץ גדר וישכנו נחש (ראה
 שו"ע או"ח תקנ"א ס"א), כי אפילו התינוקות יודעים שבימים אלו נהגו איסור באכילת בשר ושתיית יין, כיו"ב ממש
 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', שאם יראה את חברו בפנים נפולות יוכיחו על כך בכל תוקף, וידרוש ממנו להסיר
 עצבות מלבו ולשמח בשמחה של מצוה. ובעיקר ייאמר כזאת לכל יחיד באשר הוא, יוכיח איש את עצמו מדוע
 אינו שרוי בשמחה (אדרבה הוא שרוי בעצבון ל"ע) בימים שמחים כאלו...

חידוש נפלא אמר הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו פורים עמ' קכא) שכשם ש'ממעטים בשמחה' שבחודש
 אב היינו שהשמחה מתמעטת מיום אל יום, שמר"ח ואילך צריך להתחיל ב'מייעוט', ואח"כ יש דינים מיוחדים לשבוע
 שחל בו תשעה באב, וגובר האבל בערב ת"ב עד לתשעה באב עצמו, כך גם משנכנס אדר מרבין בשמחה - צריך
 להרבות את השמחה מיום ליום, וכלשונו (בעמ' קכד) 'להרבות את השמחה מדריגות רבות וכו', ומתחילים כבר מראש
 חודש לגודל ההכנה הנדרשת, וממשיכים בעבודה זו מיום ליום'.

יב. הנה הא דאמרו חז"ל (שם) 'משנכנס אב ממעטין בשמחה' הובא להלכה בשו"ע (או"ח סי' תקנ"א ס"א), ואילו 'משנכנס
 אדר' לא נכתב בשו"ע (רק בדברי הגמרא), וכל כך למה, כדי שלא יוכלו לצאת יד"ח השמחה בלימוד ההלכה בלבד
 על דרך שאמרו (מנחות קי.) 'כל העוסק בתורת... כאילו...', רק יקיימוה בפועל ממש.

אמנם בדברי חז"ל במשנה ובגמרא הובאו שני הדינים, אלא שגבי חודש אדר קצרו 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'
 ולא האריכו במה וכיצד, ולאידך גבי חודש אב אמרו 'משנכנס אב ממעטין בשמחה', וביארו בארוכה כיצד יש לקיים
 את ה'ממעטין' בחודש אב, ומדוע לא ביארו כיצד ובמה יש לקיים את ה'מרבין בשמחה',

ושמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א, דמי שבא להתלמד להיות 'רופא' ילמד בתוך הלימודים כדת מה לעשות
 באיש אשר בלע מידי הרבה תרופות בפעם אחת, כי הבולע הרבה מהם מסוכן הוא שיובילוהו 'משמגר ועד הר
 הזיתים'... אבל אם אחד יבלע כמות מרובה של וויטאמינים, אע"פ שהדבר גרוע אבל אינו מסוכן כ"כ, ואין 'הלכה'
 או 'הוראה' מה לעשות באיש כזה. כיו"ב, כשמורים לנו למעט בשמחה, אזי 'להגדיל' ולהרבות את הטיפול הוא
 מסוכן, לזה הורו לנו הלכה ברורה באיזה דברים למעט - כגון לא להתחתן ולא לבנות בית, כדי שלא יסתכנו בעצבות
 יתירה, אבל בענין 'מרבין בשמחה' אפילו אם יעברו יותר מהנצרך, אין זה סכנה להיות מאד בשמחה (ואפילו אם יגיע
 למצב של שמחה יתירה מן השיעור, שכבר 'עבר את הגבול' ואינו טוב) ואין צורך ל'הלכה ברורה' ו'הוראה' מה לעשות ומה לא
 לעשות כדי למנוע זאת.

עוד ייאמר בה, כי כאן לגבי חודש אדר לא נכתב במה וכיצד מרבין, כי אין לומר למי שזכה בלאטערי (לוטו)
 במה לשמוח, אלא הוא עצמו ישמח בכל העולה לפי מצבו, ועל דרך זה צריך להיות 'מרבין בשמחה', מתוך עומק
 הרגשת השמחה בישועת ה', וכל אחד יבטא את השמחה כפי עניינו.

כי זהו עבודת כל חודש אדר"י - להרבות בשמחה יד. וכבר שמענו רבים אומרים, מה לי ולשמחה, כאשר שקוע אני בסבך צרותי, זה בכה וזה בכה, וכיצד ניתן 'לדרוש' ממני להרבות בשמחה^{טו}, אכן הדרך הישרה להגיע אל השמחה היא כמאמרו של הרה"ק מרוזין זי"ע (עירן קדישין ח"ב) ש'מרבין בשמחה' היינו ע"י חיוזק האמונה, ומפרש כי המאמין בהקב"ה יודע גם בעת הקושי ש'עמו אנכי בצרה', ובוודאי בקרוב ה' יעזרהו ויחלצהו מכל הצרות, וממילא, לבו מתמלא שמחה כבר בעת הצרה, מתוך ידיעתו שתיכף תבוא הישועה.

זוה כלל גדול, כי מקור העצבות נובעת מחסרון האמונה^{טז}, שאינו מכיר בכירור בבירור שהקב"ה הוא מנהיג עולמו וכל מעשיו באמונה ולטובה, ועל כן תמיד אינו שמח בחלקו ואינו מסתפק במה שיש לו, לאידך, מקור השמחה הוא מבחירות האמונה באבינו שבשמים, כדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (סוכות תרמ"ה ד"ה מצות) בשם ה'חובות הלבבות' אין שמחה בשמחת הבוטח בה'.

ובן מבאר הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (כללי אורייתא אות ז) בלשון הפסוק (תהלים יט ט) 'פקודי ה' ישרים

יג. מנהג צדיקי בית זידיטשויב היה שלא לומר 'תחנון' בכל ימי חודש אדר, וטעמם עמם בדרכי הרמוז והסוד (וברור שאין הדבר שווה לכל נפש, ואין הדברים אמורים אלא לאותם צדיקים והמהלכים לאורם ולא לכל אחד). פעם נדברו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשויב זי"ע עם הגה"ק ה'ישועות יעקב' זי"ע, שאל הישועות יעקב את ר' אייזיק מה טעם מנהג זה, ואבקש שהרבי יגלה טעם עפ"י נגלות התורה ולא על פי החסידות ותורת הח"ן. ענהו הרה"ק מזידיטשויב, הרי זה פסוק מפורש... אך הישועות יעקב לא זכר היכן ומהו הפסוק האומר כן... ענהו הרה"ק, כתיב (אסתר ט כב) 'והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב', הרי לך, שכל החודש 'יום טוב' אריכתא, ושפיר יש טעם עפ"י נגלה שלא לומר בו תחנון. ואף שאין הכל נוהגים כן לענין תחנון, מכל מקום הוראה יש כאן, שכל החודש זמן גבוה ונעלה הוא, ויש לנצל כל יום ויום בו כיום טוב ומועד, לשאוב ממנו רוח הקודש והתעלות בעבודת ה'.

ובספר 'שיח שרפי קודש' (פורים כ) הביא בזה"ל. הרה"ק ה"ר אברהם מסוכטשוב זי"ע היה רגיל לספר בפורים מעשה מן קראקאווער פיאק (ה'שיכור מקראקוב') ששתה י"ש ונשתכר שתי שבועות קודם פורים ושתי שבועות אחר פורים, כי אמר שבאמת קשה על המן הרשע, שהי' רוצה להרוג ולאבד את כל היהודים ח"ו, איך קבע זמן רק על יום אחד, אולי כמה וכמה מהיהודים מטמינים את עצמם בתוך בורות שיחים ומערות, ולא יוכל להרוג אותם ביום אחד, והי' צריך להגביל זמן עכ"פ לכל חודש אדר, כמו שנפל לו הפור בחודש אדר. והה"ק ה"ר א מסוכטשוב ז"ל הי' מפליא קושיא זו, ותירץ בשם הפיאק הנ"ל, אשר גם בזה עשה המן רשעות, וחשב אולי לא יוכל להרוג אותם והיפך יהי' - כמו שהי' באמת, ויעשו ישראל אותנו היום יו"ט, יהי' להם יו"ט רק יום א', ולא לשמוח כל החודש, ואמר הפיאק אני יודע כוונת המן הרשע שכוונתו למעט שמחתנו, אבל באמת השמחה הוא בכל החודש לכן הנני שותה שתי שבועות לפני פורים ושתי שבועות לאחר פורים, והבן עכ"ל. ולענייננו - אין כאן הוראה לדין לקיים 'עד דלא ידע' בכל החודש, אבל זאת נזכירה, לקיים 'ידע' את קדושת וגדולת כל החודש, לנצלם כראוי וכיאות.

ורמזו בשם הגר"א דהא איתא בגמרא (מגילה יג:) שכשהפיל המן פור הוא הגורל ונפל בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר, נפל לי פור בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבז' באדר מת ובז' באדר נולד, וצריך ביאור, מדוע שמח כשראה שבסופו של דבר עלה גורלו ליד בו והרי בז' מת משה, אלא מכאן, שיום זה משפיע על כל החודש, ואם לרע אמרו כן, עאכ"ו כ' שכשנהפך לטובה, וודאי שכל החודש 'בר מזל טוב' הוא... ולכן תיכף כ'שנכנס' אדר כבר מרבין בשמחה.

יד. וכבר כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ד"ה משנכנס) בזה"ל, מרבין בשמחה, כי 'בשמחה' עולה מספר 'שנה' (355), ר"ל שהשמחה המתעוררת אז באדם ממשכת שמחה וחדוה לכל השנה, עכ"ל. ומעתה מי הוא שלא ירצה לשאוב

שמחה וששון לכל השנה כולה ממעייני השמחה הפתוחים לרווחה, והכל תלוי בעבודתו בימים האלו.

טו. והרי השמחה צריכה להיות 'שמחה' באמת, ולא רק תחת 'עול כבוד' שהוא מחויב לשמוח בימים אלו כי אין שמחתו שמחה, וכמו שמספרים בדרך הלצה, שפעם היה עני ואביון שהיה נאנח תמיד על מצבו הדחוק ועל החובות הרבים התלויים בצווארו, פעם הוכיחו צדיק אחד מדוע אינו בשמחה תמיד, והלא צריך האדם לעבוד את ה' בשמחה, ויהי כשמוע כן העני נאנח שוב כדרכו ואמר אוי, נתחייבתי בעוד 'חוב' עכשיו... וכי לא די לי ב'חובות' שיש לי עד היום... פשיטא שזו איננה שמחה מעומק הלב כראוי.

טז. וכך פירש הרה"ק מרוזין זי"ע את הפסוק 'ירבו עצבותם אחר מהרו' (תהלים טז ד) כי יש בני אדם שאף אם יש להם די פרנסתם דואגים על העתיד ומזה יש להם עצבות וזה ירבו עצבותם - מחמת 'אחר מהרו' שדואגים

באר הפרשה - פרשת תרומה

עושים רצונו של מקום אזי היו הכרובים פניהם איש אל אחיו, ובשעה שאין עושים רצונו היו פניהם אל הבית. ונרמז בזה, שכאשר 'פניהם איש אל אחיו' - לחשוב מחשבות היאך זכמה להיטיב איש לרעהו^{יז}, אז נחשבים 'עושים רצונו של מקום'^{יח}.

ויותר אמרו, שאף הנקי מעבירות כתינוק שנולד הנקרא 'רביא' (עיי' סוכה ה: שכרובים מרמו לתינוק בלא חטא), ולא עוד אלא שהוא פורשי כנפיים למעלה - איש גבוה משכמו ומעלה, עדיין אינו נקרא 'עושי רצונו של מקום' עד שיהיה ופניהם איש אל אחיו, להיות פניו אל חברו ואחיו מבני ישראל^{יט}, לעזור ולסייע לכל אחד מהם אם בדיבור ואם במעשה, לוותר משלו לרעהו - ואף להשיב לו טובה תחת רעה. כי באם חלילה פניהם אל הבית - שמשלב את פניו לאחורי רעהו ואינו מתבונן במה יוכל להיטיב לאחיו בני ישראל, אזי אף אם הוא מ'פורשי כנפיים' למעלה והוא מתנהג בצדקות בין אדם למקום,

משמחי לב', פקודי הוא מלשון 'חיסרון' (כמו 'ולא נפקד ממנו איש', במדבר לא מט), וכלומר, שהמבין שחסרון פרנסתו או חסרון הבריות וכיו"ב כל אלו הנם פקודי ה' - הם באים מה' שהוא והנהגתו ישרים המה, ומקבל את הנהגת ה' עמו באהבה, אשר 'צורי ולא עוולתה בו', הרי מחשבות הללו משמחי לב המה, ותמיד יהיה בשמחה. כי מה לו לכאוב ולהצטער על העובר עליו, וכי ראית מימך אדם המצטער על 'טובתו'. ונמצא כי אמנם דברי חז"ל נאמרו לכל אחד ואחד כי אכן בידו לחיות בשמחה על אף כל העובר עליו, אם יחזק וישריש בעצמו את האמונה השלימה^{יז}.

איש אל אחיו - מעלת גומלי חסדים ושכרם הטוב בפרשתן (כה ט), 'והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו', ופירשו משם הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (ב"ב צט.), כשהיו ישראל

יז. עוד עצה טובה שעל ידה יזכה לקנות מדת השמחה מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שקלים תרל"ד) שעל ידי שיתן מנכסיו לאחרים יזכה להרבות בשמחה, ובזה מבאר מה שאמרו חז"ל (שקלים פ"ב מ"א) 'באחד באדר משמיעין על השקלים', כי זה ההקדמה לזכות לקיים 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'.

מעשה באיש עשיר שמזונותיו היו מצויין לו ברווח ובכבוד, בניו כשתילי זיתים סביב לשולחנו, ולא חסר לו מאומה, מלבד דבר אחד, והיא - מידת השמחה, פעם נכנס בצר לו אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ותינה בפניו - מדוע רחוק הוא משמחת החיים... ענהו הרבי בקוצר אמרים, 'פתחת שקי - ותאזרני שמחה...' כלומר שיפתח את כיסו וארנקו לפרנס אחרים משלו, עי"ז יזכה לסיפא דקרא להיות מלא שמחה, כי כך הוא טבע העולם, שהנותן למען אחרים מסיח דעתו מצרכי עצמו וממילא אפשר ל'שמחה' לחול עליו.

יח. מסופר על הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצוק"ל, שפעם עלה אל הרכבת (באון), ובעלותו על מדרגות הרכבת בעת נעילת הדלתות נשמטה נעלו אחת מרגליו, וכבר לא היה יכול לחזור ולקחתה כיון שהחלה הרכבת לנסוע, בו ברגע תפס ר' ירוחם את אשר נעשה, חלץ את נעלו השנית והשליכה מבעד לחלון, בהסבירו לסובביו - הרי את הנעל הראשונה כבר הפסדת, ומה אעשה בנעל הזו שנשארה לפליטה... לכך השלכתי מיד גם אותה, והמוצא אשר ימצא את הנעל הראשונה ימצא גם כן את השנית...

וכבר אמרו, כי כל אחד היה מגיע ל'השגה' גדולה כזו - להשליך את הנעל האחרת למען המוצא, אך הוא היה 'משיג' זאת רק לאחר כברת דרך בהרגיע נפשו מהבהלה שהייתה לו מאבידת הנעל, אך רבי ירוחם שכל מהותו הייתה לחיות מתוך מחשבה על הזולת על כן 'השיג' זאת ברגע כמימרא בעת שעדיין יכול היה להציל משהו למען רעהו. יט. וכבר פירשו צדיקים בלשון הכתוב 'ופניהם איש אל אחיו אל הכפורת' וגו', שכאשר פניהם איש אל אחיו - בלא מחלוקת ושנאת חנם, אז יזכו אל הכפורת מלשון כפרה וסליחה.

כ. איתא (אבות ה כג) 'יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וכו'. וקשה, אחר שאמר התנא להיות קל כנשר ולהגביה עוף למרומים א"כ מה שייך לומר לו הוי רץ כצבי, והרי הנשר דואה בשמים במהירות גבוהה הרבה יותר מן הצבי (וכי אומרים לאדם הנוסע ב'מטוס' שיסע ב'רכב'...). עוד קשה שלא מצינו בדברי חז"ל שהצבי גדול כוחו בריצה במהרה, ואם כן מדוע אמר הוי רץ כצבי דייקא. ומתאמרא בשם הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע עפ"י מה דאי' בזוה"ק (ח"ב יד.) לפרש לשון הכתוב (שה"ש ח יד) 'ברח דודי ודמה לך לצבי', כי הצבי בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, ועל דרך זה אנו

עדיין נחשב כ'אינו עושי רצונו', כי עיקר העיקרים הוא הזהירות בבין אדם לחברו.²¹

ושנתי בתוכם - יתקדש ותשרה עליו השכינה
בפרשתן (כה ה), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם',
כתב ה'אלשיך' הק' ושכנתי 'בתוכו' לא
נאמר אלא 'בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד.²² וכבר

מבקשים מהקב"ה שאף אם גרמנו בעווננו שתסתלק מעמנו אך 'ברח דודי ודמה לך לצבי' - שתחזיר 'ראשך לאחוריק' כביכול, ותמיד תביט עלינו ולא תסתלק לגמרי. ועל פי זה מבאר דברי יהודה בן תימא הוי קל כנשר אך גם בשעה שהנך מגביה עוף עד לשמי שמים ואתה 'פורש כנפיים'... היה נא כצבי המחזיר ראשו לאחוריו, וזכור שיש עוד אנשים בעולם... אל 'תחיה' לעצמך.

וכמו שאמרו בדרך צחות, שבעת שהינך בוער ומתלהב ב'נשמת' זכור ואל תשכח שיש 'כל חי'... ואינך 'בן יחיד' בעולם... מעין זה רמזו במה שאומרים 'קומה בעזרת ישראל' קודם תפילת שמונ"ע, כי תחילה וראש לכל דבר שבקדושה הוא קומה בעזרת ישראל...

כא. פעם זעק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בעת 'רעוא דרעוין' באש להבה, כשהוא זורק את עצמו על הכסא וראשו מאחור, בכל צרתם לו צר... הנה יכול יהודי להיות תלמיד חכם ובר אוריין, יהודי מכובד. אך באם הוא פוגע אף בשערה קלה מראשו של יהודי הרי הוא מאבד את כל חשיבותו ואינו שווה מאומה. כי אכן עיקר גדול מאד הוא הנהגה ראויה בין אדם לחברו, והבאת שלום בין בני ישראל.

בדומה לכך ביאר אותו צדיק וקדוש זי"ע את דברי חז"ל שאמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם ייסורים באים עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה צ"ב מדוע לא יתלה מיד בתחילה ב'ביטול תורה' - כי היא חיינו ואורך ימינו, ומדוע רק אחר שפשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וביאר בקדשו, כי כל עוד שיש לאדם פגם בענייניו בין אדם לחברו עליו לתלות בזה ולא בביטול התורה, שהרי דרך ארץ קדמה לתורה, ונמצא שכל עוד שלא תיקן מידותיו, מה לו לדון בענין ביטול תורה, כשאת 'ההקדמה' לתורה עדיין לא קיים.

בעיר 'אניפולי' מקום מושבו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה 'למדן' שהיה עליו וגדול בתורה עד מאד, אך בבין אדם לחברו לא היה נזהר, קראו הרה"ק הרר"ז, ופתח דבריו במעשה שהיה בגביר אחד שקנה לעצמו מעיל חדש יקר בדמים מרובים, והיה המעיל משובח ומפואר עד מאד עד שכל רואיו לא הפסיקו להלל ולשבח את המעיל שלא שזפתו עין. באותו מקום התגורר עני אחד המחזור על הפתחים, שבראותו את כל הכבוד הרב שנחל העשיר עבור המעיל היקר, קם ועשה מעשה - מכר את ביתו הקט ואת כל אשר אין לו, ורכש בעד המעות מעיל יקר כעין זה של הגביר...

משהגיע העני מלובש ב'מעיל', וכל כולו אומר עטרת חשיבות אל בית המדרש, מילאו כל יושבי ביהמ"ד את פיהם צחוק ולא הפסיקו מללעוג עליו, תמה אותו העני ואמר להם, הלא ביום האתמול משהגיע העשיר עם מעיל כעין זה היו הכל משבחים ומפארים אותו ואת בגדו, אם כן מה יום מיומיים, מדוע עלי הנכם מלעיגים בקול רעש גדול. הסבירו לו חבריו בטוב טעם כי אותו עשיר שהדור בכל לבושו ובמראהו, לו נאה ולו יאה להתהדר במעיל זה, אך אתה שכל בגדיך קרועים ומרוטים הם, ונעליך קרועות לרווחה, וכל כולך אומר עניות, הרי הנך נראה מליצני הדור בעטותך על כל אלה את המעיל ההדור...

ואמר הרר"ז לאותו למדן, כיוצא בו לדידך, איתא במשנה (ריש מס' פאה) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ופירושו, שהלומד ועוסק בתורה צריך שיהיו בו את כל המעלות הטובות האמורות מתחילת המשנה, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכל הנהגות טובות שבין אדם לחברו ורק אז נאה ויאה היא ה'תלמוד תורה', אך גדלות בתורה ללא שאר מידות טובות הרי הוא כאותו עני השוב את המעיל היקר על בגדיו העלובים...

כב. חידוש נפלא מצינו בדברי המהר"ל מפראג ז"ל (נתיבות עולם, נתיב התשובה פ"א) דאיתא במדרש (ויק"ר ז, ב) דהעושה תשובה מעלין עליו כאילו עלה לירושלים ובנה בית המקדש והקריב שם כל הקרבנות שבתורה וכו' עיי"ש,

ובזה מפרש המלבי"ם את דברי רש"י (פסוק ט) 'וכן תעשו - לדורות'. וכן 'כנ"ל, וכי המשכן היה לדורות והרי אינו קיים לדורות עולם. אלא ביאורו בדברי ה'אלשיך' הנ"ל בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וע"ז בא הציווי וכן תעשו לדורות, שכל איש מישראל, בכל דור ודור, יעשה 'מקדש' ומקום להשראת השכינה בתוכו ע"י שיקדש עצמו. וכל איש ישראל שייך בזו הקדושה, שהרי אמרה תורה ושכנתי בתוכם, והכל בכלל 'בתוכם' יד.

ומפורשים הדברים ב'ש"ך' על התורה (מגורי הארז"ל), וז"ל. 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר משכן אלא מקדש, לומר, אם יקדשו עצמן יהיה כל אחד מהם מרכבה לשכינה, זהו ושכנתי בתוכם ממש, לזה אמר 'ועשו' ולא ועשית, כי כל אחד רמוז המשכן בנופו, הארון רמוז בלב, הכרובים... אלא לרמוז למה שאמרנו שיעשו בנופן - שיקדשו איבריהם ויעשו

אצלכם... כך אמר הקב"ה לישראל... בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש (ה'בית אהרן') ז"ע היה מצווה לאברכים לעסוק בדברי מדרש זה).

ובזה ביארו מה שאמרו (ילקוט פר' תרומה, מד"ר ויקרא פרשה י"ב) על הפסוק בפרשתן (כה ה) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' - כל מקום שנאמר 'לי' הרי זה לעד ולעולמי עולמים. וצריך ביאור, וכי אכן היה המקדש 'לעולמי עולמים', והרי כהיום הבית הרב, ואין לנו לא קודש ולא מקדש. אלא ביארו בספרים (וכן אמר הרה"ק המהר"ד מבעלזא ז"ע) עפ"י דברי המדרש הנ"ל שהקב"ה מבקש מאתנו בכל מקום שאתם הולכים עשו לי קיטון אחד שאדור בתוכו - ו'אדור' זה שייך אף כהיום, ע"י שמקדש האדם את עצמו ב'מחשבה דיבור ומעשה' בכל אבריו וחושיו, בזה מכין הוא מקום בקרבו שישכון בו ה' יג.

וביאר המהר"ל דברי המדרש 'כי האדם עצמו נחשב כמו מקדש, ואם הוא מקדש עצמו, הרי נחשב האדם כ'בית המקדש' קדוש, אבל אם חטא, הרי טימא את בית המקדש הזה, ולפיכך החוטא שטימא בית המקדש שהוא האדם, וחוזר בתשובה כאילו בנה בית המקדש מחדש, עכ"ל.

מדבריו למדנו נוראות, דבכל חטא שהאדם חוטא נחשב 'מטמא מקדש', שהרי הוא בעצמו בית המקדש, ובחטאו טימא המקדש ר"ל. כדברים האלו כתב ביערות דבש (ח"ב דרוש י"ד) על מה דמצינו דביום הכיפורים שהיו מקריבים שני השעירים, היה 'שעיר הנעשה בפנים' מכפר על 'טומאת מקדש וקדשיו' (כדמפורש במס' שבעות) ו'השעיר לעזאזל' היה מכפר על כל שאר העונות (עי' יומא סו.), והוא תמוה דלמה היה השעיר הנעשה לפני ה' כפרתו מועטת (דמכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו) משעיר הנשלח לעזאזל, וביאר הרבי ר' יונתן זצ"ל בזה הלשון 'אבל באמת כל ישראל הכשרים להם קדושת מקדש וקודש, כי השכינה שוכנת בקרבם כדכתיב ונתתי משכני בתוכם וכו' ואין לך טומאה ומתועב יותר מן החטא ופשע, ולכך אדם כשר החוטא הוא מטמא מקדש וקדשים, ושעיר המכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הוא משמש כפרה לכל חטאות ופשעים מבני ישראל הכשרים אשר ה' בקרבם, ולכך נאמר על שעיר החטאת 'וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם' דייקא (כלומר דהחטא בעצמו הוא טומאת המקדש) עכ"ל ומכאן, בל תחשוב כי המקדש עצמו נעשה משכן, ומי שלא - לא הרוויח ולא הפסיד, אלא, כאן מבואר כי זוהי המציאות, כל יהודי - שהוא 'בית המקדש', אם קידש עצמו אשר לו ואשראי חלקו, ואם ח"ו אינו מקדש עצמו הרי הוא ממש מטמא המקדש.

כג. כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (פר' בחקותי ד"ה או יאמר והתהלכתי בתוכם) כי הגן עדן של בני ישראל הוא בעולם העליון, וגן עדן של הקב"ה הוא בהאי עלמא - בתוך נפש הישראל המקדש עצמו.

כד. מובא בגמ' (בכורות ח:) ששאלו זקני אתונא את רבי יהושע בן לוי 'מציעתיה דעלמא היכא', פירוש היכן אמצעו של העולם, 'זקפה לאצבעתיה, ואמר להו, הכא', ובפשטות הכוונה שדחה אותם בקש, ולכן זקף את אצבעו והראה על המקום שעמד בו שהוא אמצעו של עולם, וכאשר שאלו אותו מנא ליה הא, אמר להם שיביאו חבלים למדוד, וביאר הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זי"ע עומק דבריהם [כי בודאי לא היו חז"ל מביאים בגמרא שיחה בטילה שדחה ריב"ל לאותם זקנים] שכוונת השאלה היתה על מקום בית המקדש שאמרו (עי' יומא נד:) שהוא באמצעו של עולם, ושאלו זקני אתונא היכן מקום השכינה, ולכך הראה להם 'כאן' היינו באצבעו כנגד הלב, כי כל אחד בונה בית המקדש בלבו, על ידי התגברותו נגד היצר הבווער בקרבו, וביד כל אחד ואחד לבנות מקום של השראת השכינה בקרבו ובפנימיותו.

לו יתברך את נפשם היחידה, לכך כשבנה שלמה המלך את הבית, ביקש שאעפ"י שמעתה יש בית להשראת השכינה בקרתא דשופריא מכל מקום, אנא, 'אל יעזבונו' וימשך עדיין השראת השכינה עלינו ממש - כאשר היה עם אבותינו שהיה שוכן בקרבם ממש.

נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (דרשות קיב: ד"ה ועשית) על הפסוק 'ועשית פרוכת וכו' מעשה חושב יעשה אותה כרובים', רמז לאדם שמעשה חושב ומחשבתו הקדושה יעשה אותו (את האדם עצמו) ככרובים עליונים - מלאכי עליון¹².

בפרשתן (כו א), 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות... מעשה חושב תעשה אותם', וברש"י, פרצוף אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד

משכן ומרכבה לשכינה, ולזה אמר 'ועשו' וכן תעשו' שתי פעמים אחת למשכן ואחת לגופן¹³.

בעניין זה ביאר ב'עקידה' (הובא בחתם סופר פרשת תרומה בהפטרה) את בקשתו של שלמה המלך כשחינך את בית המקדש (מלכים א' ח נז) 'יהי ה' אלוקיני עמנו כאשר היה עם אבותינו'. ולכאורה יפלא מהי בקשתו שישרה הקב"ה את שכינתו כפי ששיכן שמו אצל האבות הקדושים, הרי להם לא היה כלל משכן ומקדש ה'. ועוד יקשה, מדוע ביקש 'אל יעזבונו ואל ימשנו' על מה ולמה יעזבם הקב"ה לרגל בניית בית המקדש. אלא דקושיא חדא מיתרצא בחברתה, כי מימי האבות ועד עתה שלא הוקם המקדש עשו להם משכן בלבבם, בזה שטיהרו ליבם אל ה', וה'קרבנות' היה מה שהקריבו

כה. וכבר שמענו 'טענה' בקרב מחננו - תינח בימים מקדם כשהיו בני העולם זכים קדושים וטהורים להם נאמר 'ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד', אבל 'מה תאמר ומה תדבר' לבני דור האחרון הדוויים בגלות הגוף והנפש 'לא ראו מאורות מימיהם' וכי גם להם ייאמר 'ושכנתי בתוכם'. שמע נא לדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ז"ע (נועם אלימלך וישב, בד"ה א"י וישב), וז"ל, 'שמעתי משל מתוק מפי אדומ"ו הרב המגיד דק"ק ראוני זלה"ה (הוא הרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע), והוא, שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המר, יש בני אדם שזוכים לרוח הקודש בקל יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבעות והתבודדות רב כידוע, כדי שישגו הנבואה ורוח הקודש. ואמר משל נפלא ומתוק, למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו, בחצירו בפלטין שלו, ויבוא איזה אוהב המלך וירצה להזמינו לסעודתו לביתו, אזי בוודאי יכעס עליו המלך, כי אין זה כבודו של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים - גם אם תהיה הסעודה גדולה עד למאד. ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו עד שיכין כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבוא לסעודתו.

אבל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלונו ללון שם. והנמשל מובן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכנית כבודו בבית קדשי הקדשים, אז אם היה אדם רוצה לשאוב רוח הקודש או נביאות היה צריך עבודה גדולה וכו' אבל עתה בגלות המר שגם השכינה קדושה גלתה עמנו, ובעוונותינו הרבים היא 'נע ונד בארץ' ותשוקתה מאד למצוא מקום דירה לשכון בה, ואם מצאה מקום מנוח, מקום נקי - אדם שהוא רק נקי מעבירות וחטאים אזי שם היא דירתה'. נוראות למדנו כאן, שבקל נוכל בדורנו שיבוא הקב"ה לשכון בתוכנו, בתנאי שנטהר עצמנו מן החטאים, ובפרט בימים הללו, וכל הבא ליטהר מעלתו רבה יותר מאשר בימי הנביאים, ודורות האחרונים הם המוכשרים להתעלות בתשובה וטהרת לבב.

כו. וממילא הרווחנו לאלו המתלוננים ואומרים, וכי נהפך למלאכים, רצוננו להיות כאחד האדם ולא יביטו עלינו כמי שאינו מן הישוב, מעתה אפשר להיות להם להיות מלאכים 'בסוד', על ידי מחשבתם הטהורה בלא שתדע מזה בריה אחת בעולם, ובהנהגתם יתנהגו בין בני אדם כאחד מהם.

מעשה באשה אחת שהוצרכה לאיזה ישועה גדולה מאד למעלה מדרך הטבע, ובאת לפני הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע והזכירה עצמה לטובה, אמר לה הרה"ק היאך אוכל לאושיעכם, וכי מלאך אני, אמרה לו האשה, לא, אלא שהרבי גדול ממלאך, נענה הרה"ק ואמר לה 'דאס יא' (אכן נכונים הדברים), ופעל עבורה ישועה גדולה.

הרה"ק מהרי"מ מזינקוב זי"ע אמר פעם לבחור שהביט עליו, מה לך כי תעמוד ותביט עלי, א"ל הבחור כי ענין גדול הוא לתיקון הנפש להביט על הצדיק, אמר לו הרה"ק, כתיב (ישעיה ס כא) 'ועמך כולם צדיקים', אם כן 'תיקון' גדול יהיה לך אם תביט ותתבונן בעצמך... כלומר שאז באמת יעלה ויגיע להיות צדיק.

ומבאר הרה"ק הדברי חיים' זי"ע על פי הידוע שכל ענין המשכן וכליו מרמז על המשכן הפרטי שבגופו של אדם, שצריך לקדשם ולטהרם עד שיהיו ראויים שתשרה עליהם השכינה, וזהו שאמר הכתוב ויקחו לי - שיקחו את הקב"ה לשכון בנייהם, וכדאיתא בגמ' (עי' תענית יא.) 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו', ובא הכתוב להורות את הדרך שעל ידה יזכו לכך והוא על ידי תרומה, שהוא לשון הפרשה, 'היינו שיפרישו עצמם ממותרות', ויקדשו עצמם במותר.

ובאמת, כבר הוזהרה התורה 'קדושים תהיו' (ויקרא יב ב), וברמב"ן כתב שהכוונה להיות 'קדש עצמך במותר לך', אמנם אין 'בלל' בזה, כי לאו כל אדם שווה ולא כל העיתים שווים, מה שנחשב אצל פלוני 'מותרות' נחשב אצל רעהו כצורך ודבר הכרחי, לזה אמר הכתוב מאת כל איש - כל אחד לפי ערכו ומצבו ומדרגתו, אשר ידבנו לבו - מה שלבו חומד לדברים שהם מותרות אצלו [כדוגמת 'נדבה' שהיא יותר ממה שמחויב] מזה תקחו את תרומתי, שיפריש אותם דברים שליבו חומד ומתאוה אליהם^{כט}, ועי"ז יזכה שהשי"ת ישכון אצלו בגופו ונפשו (עי"ש עוד בהרחבה).

זה. וביארו צדיקים (עי' אוצר המאמרים להגר"א ווייס, מאמר טו, מאמר נורא הוד בענין קדושת עיניים) בדרך רמז על קדושת עיניו של אדם - שבשמירת עיניים יזכה להיות 'משכן' לשכינה^ל, שהנה 'נשר' מרמז על שמירת העיניים, כמו שפתח הטור בתחילת 'אורח חיים' לבאר בדברי יהודה בן תימא 'הוי קל כנשר - כנגד ראות העין, ודימה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באוויר כך הוא ראות העין לומר שתעצים עיניך מראות ברע'. כמו"כ 'אריה' אותיות 'אריה', ללמדנו שעל ידי שהאדם שומר על עיניו הרי הוא מקדש את עצמו להיות משכן לה, והמשכן נעשה ונבנה על ידי קדושת העיניים^{כח}.

אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי - 'לתרום' ולנדב את הרצונות בפרשתן (כה ב), 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', וכבר עמדו המפרשים לדקדק הרבה בלשון הכתוב, א. מדוע נאמר 'ויקחו', שלכאורה היה צריך לומר 'זיתנו'. ב. לכאורה אומרו 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו' הוא יתור לשון שאין בו צורך כי היה די באומרו ויקחו לי תרומה ודיו.

כז. וכן איתא ב'תרגום יונתן' על הפסוק (ישעיה לג טו טז) 'עוצם עיניו מראות מרע הוא מרומים ישכון' - 'יהא בית משרוהי בית מקדשא', והיינו שהוא עצמו וביתו יהא 'בית המקדש' ממש.

כח. ביסוד זה פירש (שם) עוד, שהנה נאמר כאן בפרשתן לעשות 'כרובים' על הכפורת שעל גבי ארון העדות בקודש הקדשים, לאידך מצינו במקום אחר (בראשית ג כד) שלאחר שגירש הקב"ה את האדם מגן עדן 'וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים וכו' לשמור את דרך עץ החיים' ופירש רש"י, שהכרובים הם 'מלאכי חבלה', ומעתה יש להתבונן האם הכרובים הם קודש קדשים או להבדיל מלאכי חבלה. אלא הביאור הוא עפ"י דברי הזוה"ק (תיקוני זוהר יח:) ששני הכרובים הם כנגד ב' העיניים, ואכן, אם הכרובים הם מבעד לפרוכת הרי זה קודש קדשים... אבל אם הם ח"ו מחוץ לגן עדן - ברחובה של עיר ועיניהם רואות כל הנקרה... או אז הם אכן מלאכי חבלה, כלומר, שרק אם שומר עליהם ב'מחיצות' לכל יצאו חוצה הרי זה קודש קדשים ומתקדש בקדושה העליונה, ואם העיניים משוטטות חוצה בדרך הפקרות רח"ל אזי אין לך מלאכי חבלה גדולים מהם.

הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות) פירש בשם אביו הרה"ק הדברי שמואל' זי"ע הלשון שאומרים ב'אקדמות' (בחג השבועות) לְמַחְזִי בְּאַנְפָּא עֵין פְּנֹת גִּירֵי קִשְׁפָּא, 'שישמור את עצמו מהסתכלויות אסורות כמו שרוצים לירות בו והכדור נגד פניו'.

כט. שמעו נא למעשה שהיה בימי הסב"ק רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זי"ע, יהודי עני ואביון מבני ארץ ישראל שפרנסתו היתה דחוקה מאד, עוללים שאלו לחם ואין, בצר לו נטל מקלו ותרמילו ונדד לארצות תימן, שם אבה לעסוק במלאכות הצורפות במשך כמה שנים וכאשר ייאסף בידו סכום הגון יחזור לביתו ויחיו הוא וביתו בהרחבה. אחר שלוש שנות יגיעה בזיעת אפים כשהוא מצרף פרוטה לפרוטה היה בידו סכום מכובד של מאה אלף דינרים. והנה, בדעתו היה להתעכב בתימן עוד שנה או שנתיים, אבל מה יעשו בינתיים בני ביתו היושבים בערי ציון הסובלים מחרפת רעב, על כן החליט לשגר מעותיו אליהם כשהוא ישאר לעת עתה בגולה, בימים ההם לא היו שיירות מצויות ולא מצא שליח שיקח עבורו את הכסף עד ששמע על איש מתושבי תימן הנוסע לבקר בארץ

ובה ביאר ה'כלי יקר' בעניין ה'שולחן' (כה נה) 'ועשית לו מסגרת טפח סביב ועשית זר זהב למסגרתו סביב', שכנודע השולחן מרמוז על ענייני האכילה, ועל כן נאמר ועשית זר זהב למסגרתו

הקודש, מיהר הצורף לאותו יהודי שהיה נראה לו כאיש נאמן בבקשה שימלא שליחותו ויקח מעותיו המיועדים לבני ביתו העטופים ברעב... וישב האיש, הנני מוכן ומזומן לקים דבר השליחות אך בזאת נאותה לכם שתשלשל לידי עשירית מהסכום הכסף כשכר טירחא. ויפלא הצורף, וכי כך עונין את המעוקות - לעשות ממני צחוק ולצון, אבל זה השליח הבהיר לו מפורשות שאין כל צחוק אלא זה הסכום אשר הוא דורש ומבקש ובלא זה אינו לוקח עמו לארה"ק אפילו פרוטה אחת... התחיל הצורף לחלות פניו בבקשת רחמים שלא יגבה ממנו סכום גבוה כ"כ מאותם המעות שקיבץ על יד על יד ביגיעת כפיים, ולא הועיל מאומה, ולא הוסכם ביניהם מאומה, בהגיע יום נסיעתו הבין הצורף ש'אם לא עכשיו אימתי', ויפן אל השליח ואמר לו הנני מוכן לשלם כמה שתרצה והכל כדי שתמהר למסור את המעות לבני ביתי המתייסרים ברעב ובמחסור, מששמע כן השליח הסכים תיכף להצעתו, ואף העלו את הדברים על הכתב מפורשות בכהאי לישנא אני פלוני בן פלוני מוסר למחזיק שטר זה סכום של מאה אלף דינרים, כדי שימסור לבני ביתי כמה שהוא רוצה.

בהיות השליח בדרך החל לחשב חשבונות, וכי שוטה אני לקחת רק 'מעשר' מאלו המעות, והרי בפירוש התיר לי הצורף לקחת כפי רצוני, א"כ, אקיים בהם דין 'יחלוקו', וגמר אומר להשאיר אצלו חצי מהסכום, משעבר עוד כברת ארץ המשיך השליח בהרהוריו, על מה ולמה אתנדב לבני משפחת הצורף 'חמישים אלף דינרים', מדוע שלא יסתפקו באלף דינר... ואכן, מיד בהגיעו לארה"ק קיים בנפשו 'זריזין מקדימין למצוות' מיהר לבית הצורף ונתן לבני ביתו אלף דינרים בלבד... ותחרד חרדה גדולה, ותתמה בפניו, וכי נדד בעה"ב לשלוש שנים בעד סכום קטן כזה, הוציא הלה את השטר מכיסו והראה להם כתוב וחתום שהרשות בידו לתת להם כמה שהוא רוצה, אותה אומללה לא ידעה את נפשה מרוב צער, שהרי עברו עליה שלש שנים תמימות קשות מנשוא, כאשר היא מתנחמת כל הזמן עם הרווחה שתהיה מנת חלקה לעתיד כאשר יחזור בעלה ממדינת הים, וזה עתה יצאה נקיה מכל עמלה על ידי רשע זה שנטל לעצמו את כל הכסף הרב שצבר בעלה במשך השנים, ובצערה הלכה אל הסב"ק הרש"א אלפנדרי וסיפרה לו השתלשלות הדברים, מיד הזמין הסב"ק את האיש ושאל אותו על הדבר הזה, אולם הלה הצטדק בקומה זקופה ובמצח נחושה שבשטר כתוב דברים ברורים, שבידו להחליט כמה כסף לתת לה, והוא מוכן בטובו למסור לה אלף דינר ותו לא, ועליה להודות לו על שהסכים לתת לה סכום זה, כי היה בידו ליתן לה אף פחות מכך. עיין הסב"ק בשטר לזמן ממושך, ואז ביקש מהם שיחזרו אליו למחר, ולבוקר משפט.

ויהי ממחרת פסק הסב"ק שחייב השליח להעביר את כל הסכום למיועד לו, והוא יסתפק באלף דינר לשכר טירחא, נזדעק השליח וצעק, וכי זה דין אמת לאמיתו הרי הבעל חתם בכתב ידו שבידו ליטול לעצמו שכר טירחא כרצונו, נענה הסב"ק והשיב לו, מדוע אינך מעיין בלשון השטר, שהרי כתוב 'שימסור לבני ביתי כמה שהוא רוצה', וכלומר, שעל השליח לתת לבני ביתי כמה שהוא רוצה לעצמו - את זה יתן לבני הבית... ואת השאר יקח השליח לעצמו. וכיוון שבחרת להחזיק לעצמך תשעים ותשע אלפים נמצא שזהו הסכום 'שאתה רוצה', ואם כן עליך למסור לה את מלוא הסכום... ולבד ממה שיש להפליא חכמתו של הסב"ק שהוציא כאור משפט, יש כאן עוד לימוד גדול בעבודת השי"ת, שהיצה"ר מפתה את האדם להתנהג בעוה"ז כרצונו וכפי מה שלבו תאב, אך האמת כי מאויבי תחכמונו, ועליו ללמוד מזה איך לעבוד את הקב"ה, ולקיים תן לו - להקב"ה, כמה ומה שאתה רוצה לעצמך (וב'שיריים' יתעסק בעניינים גשמיים)...

ל. בעניין זה מבאר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ ז"ל (זרע קודש ד"ה ועשו) הטעם שכל מידות הארון היו 'שבורות' - אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו, וז"ל, לרמוז לשבור כח היצה"ר והגוף בכל מדה ומדה, כי מן הסתם אם הגוף בטבעו רוצה דבר זה אין טוב לנשמה ולכן ישבור טבעו ומדותיו. עכ"ל.

לא. מעשה בבחור שהתבונן ב'עבודת אכילה' של 'ראש הישיבה' שלו, בתוך כך מצא שרה"י אוכל בסעודת הבוקר לָפֶן ובסוף האכילה הנו משייר מקצת, שאלו הבחור מה סוד 'שיריים' אלו... הסביר לו הרה"י, וכי משום שאותם שמייצרים את המאכל קבעו להכניס בגביע 'שיעור' זה עלי לאכול כמות זו ולא פחות... על כן, נהגתי את עצמי לאכול כפי הזקוק לבריאות גופי, ויהי למחרת נשנה הדבר אך להיפך, ראש הישיבה מצא את הבחור כשהוא אוכל

באר הפרשה - פרשת תרומה

סביב, 'כי הסוגר בעד תאותו הרי הוא בן חורין ומלך לך', לאפוקי הפורץ גדרו לעולם הוא עני בדעתו^{לג}. ומבאר עוד שמשום כך נקט הכתוב לשון זר, כי 'זכה נעשה לו זר וכתר, לא זכה נעשה זר ונכרי כי יעזוב לאחרים חילו'.
 היינו טעמא, עפ"י האמור שאבני החושן והאפוד הגיעו בדרך גם למדבר על ידי ענני שמיא, וכיון שלא התאמצו להביאם על בן נזכרו ונמנו בסוף, כי העבודה הבאה על ידי יגיעה ועמל חשובה וחביבה הרבה יותר אצל הקב"ה אע"פ שאינה יקרת ערך כ"כ (בשווי הממון)^{לד}.

בפרשתן (כה ז), 'ועשו ארון עצי שיטים, וצפית אותו זהב שהור מבית ומחוץ'. הנה הארון מרמז ל'תורה' (שבו הניחו הלוחות) ומרמז לעבודת האדם בלימוד התורה ובקיום מצוותיה. כי מתחילה הוא זהב, כלומר שהכל מאיר לו והעבודה באה לו בנקל, לאחמ"כ בא הקושי דומיא דעין יבש. ולבסוף כשיתמיד בתורה ועבודה תבוא לו הנעימות בזהב. ואעפ"כ נקרא שמו בתורה 'ארון עצי שיטים' ולא ארון 'זהב', כי אין ה'עבודה' נקראת אלא ע"ש ה'עין', כלומר הקושי והייסורים שעוברים על האדם והוא מתגבר בעויו ותעצומות^{לה}.

ומסך שער - כגודל הקושי בן גודל השכר

בפרשתן (כה ז), 'אבני שהם ואבני מילואים', והנה בריש פרשת ויקהל כתיב (לה כז), 'והנשאים הביאו', ובגמרא (יומא עה). תנא נשיאים ממש, כלומר ש'עננים' הביאום מן השמים. ובוה ביאר ה'אור החיים' (ריש פרשתן) דהנה בסדר הנדבות נקטה תורה את החשוב חשוב קודם, ולכן כתיב תחילה (כה ג-ה) 'זהב וכסף ונחושת' ואחר כך 'ותכלת וארגמן ותולעת שני', וכן הלאה. מעתה יקשה, מדוע נזכרו 'אבני שוהם ואבני מילואים' שהם היקרים מכל הנדבות באחרונה. אלא,

שוקולד, עורך 'סיום' על חבילה אחת וממהר לפתוח חבילה שנית, שאלו רה"י, מאי האי, ענה הבחור וכי שמאחר והמייצרים קבעו 'שיעור' זה עלי לאכול אותה כמות ולא יותר... ודבר שפתיים אך למותר...

לב. הסבא מקלם זצ"ל (חכמה ומוסר ח"א מאמר ע"ב) כתב, וז"ל, ואמר חכם אחד לעשיר שהיה מתנשא נגדו בשביל עשרו, אמר לו, האדון שלך הוא עבדי, ואתה עבד לעבדים, ולחנם אתה מתגאה, פי' כי הוא עבד נמכר לעבודת תאותו, והחכם אדונו של זה העבד הנמכר לתאותו, כי התאוה מסור בידו, עכ"ל. הרי מבואר במליצת לשונו, שמי שהוא משועבד לתאוותיו הוא עבד לתאוותיו, ומי שהוא משוחרר מתאוותיו הוא מלך ואדון על תאוותיו, ולכן קרא למי שהוא עבד לתאוותיו 'עבד לעבדים', כי בעל תאוה הוא עבד לתאוותיו, והחכם הוא אדון לתאוותיו, ונמצא הבעל תאוה עבד לעבדו של חכם.

לג. וכמו שכבר דרשו בדרך צחות לבאר מדוע נקרא היצר 'מלך זקן וכסיל' (קה"ר ד יג), הרי לפי ראות העין אינו כסיל כלל, הבט וראה עד כמה מתחכם הוא להוליך שולל 'חכמים' רבים וגם טובים. אלא שהרי 'אין מלך בלא עם' (ילקוט ראובני ברכה עה"פ ויהי כישורון מלך), ומי הם עמו של היצר ה"ה הכסילים, וזה הכוונה - 'מלך זקן וכסיל', מלך על 'הכסילים' השומעים לעצתו. (כשם ש'מלך מצרים' פירושו מלך על תושבי מדינת מצרים).

לד. ב'יושר דברי אמת' (מהד"ח) מביא מהרה"ק רבי פייביש מזבריזא זי"ע על לשון הכתוב (כה ב) 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', כי הנה ידוע שאותיות ב' וו' מתחלפות זו בזו (בפרט ב' רפויה), וכאילו נאמר מאת כל איש ידונו לבו, לשון דווי וצער, ור"ל מי שלבו דוה עליו בשעת נתינת התרומה, וצריך לכפות את יצרו- זאת הצדקה חשיבות יתירה יש לה - תקחו את תרומתי. כי דייקא נתינה כזו, הכרוכה בקושי נפשי ובשבירת היצר יש לה חשיבות יתירה בשמים יותר ממי שבטבעו פזון ונדיב ואוהב לתת צדקה...

לה. מצדיק אחד שמעתי הוספה נפלאה, דזהו שאמרו 'נתקשה משה במעשה המנורה', שהרי המנורה היא מקשה זהב ללא כל עץ כלל וכלל, והוקשה לו היאך אפשר להעלות נחת רוח להקב"ה על ידי 'זהב' גרידא כשאינ שם 'עץ' בחינת קושי והתאמצות ללחום נגד הרצונות הזרים... אדרבה, בזמנים ומצבים קשים משיג יותר מאשר בימים כתיקונם.

בחור יתום שסבל מרורות בחייו מקשיים בסולם העליה, ולכל מקום שפנה נתקל בקשיים רבים ומכשולות לאין ספור, נכנס אל הרה"ק הפני מנחם זי"ע ובכה לפניו במר נפשו על כל הקשיים האלה המוצאים אותו בכל עת ובכל שעה, זאת בנוסף להיותו יתום ובודד בעולמו, והתבטא לאמר שמן השמים מעמידים לו מכשולות באופני חייו ואינו יכול לנסוע בהם כרגיל ובמנוחה. נענה הרבי ואמר, הנה שני כלי רכב ישנם בעולם. יש רכב רגיל שבו נוסעים בני האדם ממקום למקום, ויש את ה'טנק' (טאנק) שהוא כלי רכב לעתות מלחמה. והנה בעוד שהרכב הפשוט נוסע

אמתים 'וחצי' אמה 'וחצי' - יעשה ככל יכלתו וה' יגמור בעדו בפרשתן (כה י) 'ועשו ארון עצי שטים, אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו', רבו בה הפירושים מדוע אמות הארון היו שבורות (ושאר כלי הקודש היה להם עב"פ בחלקם מידות שלימות), ועזי"ל, כי ידוע פירושו של הרה"ק המהר"י מבעזלא זי"ע על דברי המדרש (ב"ר ט ז) 'והנה טוב מאד - טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע', והתמיהה עולה מאיליה מהו ה'טוב מאוד' בבריאת היצר הרע... וביאר כי אכן, זה שאינו חפץ אלא ב'טוב מאד', באמרו רק אם אניע לפסגת ההר הנני מתחיל בעבודה, זהו ה'יצר הרע', כי במחשבות אלו הוא מייאש את כל בני העולם, באמרו אליהם יום ויום, ממילא לא תשיג את רום המדרגה - כלך לך מלהתחיל אפילו מעט בדרכי העבודה... אכן עיננו הרואות כאלו החפצים להעפיל ולהתעלות עד מאד, לעלות גבוה מאד, וכשאין הדבר עולה בידם הרי הם נשברים לגמרי, שאינם מסתפקים במה שיש להם, ואינם שמחים בחלקם הרוחני, אלא אם אין להם כל שאיפותיהם שוב 'איננו שווה לי', והאמת שמחשבות אלו עצת היצר הם, הזומם להפיל לבאר שחת, וזהו שאמרו 'מאד זה יצר הרע'. כי האף אומנם שצריך לשאוף להשגות ולהתעלות בלא גבול, אך לאידך גיסא יש לשמוח בכל התעלות קטנה כגדולה, ולדעת כי יקר בעיני ה' אפילו

ולעולם לא יתייאש בעמוד לפניו 'מניעות' ועיכובים שהיצר מעמיד בפניו, כי אדרבה זה כל האדם, שהרי מלאכי עליון שאין בהם יצר הרע יש לבוא עולם רבים בשמים, וכל תכליתנו אינה אלא עבור יצרנו המקשה עלינו מבית ומחוץ. וכן איתא ב'מדרש הגדול' בפרשתן 'וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו', וכי מאחר שהוא מצופה מבית ומחוץ 'עין' (באמצעו) למה לי, לומר לך, אלמלא יצר הרע אין שבה לתלמידי חכמים ל', אלא שבחן שבובשין יצרן ל', וכן הוא אומר (משלי טו לב) 'ומושל ברוחו מלוכד עיר', ותנן איזהו גיבור הכובש את יצרו, עכ"ל.

והגם שזו עבודה קשה שבמקדש, מיהו שכרו יגדל מאד, וכפי שאמרו (אדר"ג ג ו) פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער, וכן מובא ב'ספר חסידים' (אות קנה) ומקבל שבר טוב מה שהאדם כופף את יצרו יותר ממאה מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה. כי הקב"ה יודע עד כמה קשה לבשר ודם להתגבר על נסיונותיו ל"ה.

ובזה יזכה להיות אהוב וחביב לפני המקום ב"ה, כמפורש ב'חובות הלבבות' (שער התשובה פ"י) ומי שרוצה להגיע לרצון בוראו, ייבנס מן הפתח הצר, שייבנסו ממנו החסידים הסובלים, עכ"ל. כי בזה יזכה להתעלות מעלה מעלה.

במהירות גדולה מבלי כל קושי, הרי שהטנק נוסע לאטו ואינו יכול למהר בדרכו כל כך, וסיבת הדבר, כי שרשראות ברזל כבדים חגורים על אופני הטנק, והם מונעים ממנו שלא יוכל ליסע מהר, מחמת כובדם. אך מאידך גיסא במקום הרים וטרשים אי אפשר לרכב הרגיל לזוז ממקומו כלל, ואילו הטנק לא די בכך שהרי הוא יכול ליסע בכל מקום שהוא, אלא יש בכוחו אף לשבר סלעים ובתים ולנסוע כאוות נפשו כשבדרכו רומס הוא את כל הבא בדרכו, ואף כוח גדול זה אין לו אלא עבור אלא השרשראות הכבדות השוברות ורומסות את הכל. אמר לו הרבי, אף אתה כן, כל הקשיים הנערמים בדרכך ואינם נותנים לך להמשיך בקלילות ובמהירות, דייקא הם אלה הנותנים לך כוח רב בידך לשבור ולנתץ את כל כוחות הרע ולהתעלות בקרבת אלוקים באופן שאין לשער. כי דייקא מתוך הקושי יכול האדם לצמוח ולגדול בעדי עדיים, ולפום צערא אגרא.

לו. וכבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע שמה שביטלו חכמים את יצרא דעבודה זרה (יומא ס"ט) אין זה נחשב 'מעלה' לבני ישראל, אלא אדרבה הרי זה מורה על פחיתות העם, שכל כך נחלשו הדורות עד שכבר אין בכוחם לעמוד בקשרי המלחמה כנגד הצר הצורר, דהרי לכך נוצר האדם, וזוהי תכלית חייו להתייגע במלחמה עם יצרו הרע. לז. אחד מחסידי הרה"ק רבי מנחם נחום מראחמיסטריווקא זי"ע היה דבק בתהלוכות רבו, וכל תנועותיו והילוכיו היו כרבו (בחיצוניות)... נענה ואמר לו הרבי, אם תרצה להעתיק את אורחותי, עדיף שתתחיל שלא לעשות את כל מה שאני איני עושה, מאשר לעשות את אשר אני עושה...

לח. יש שביארו ביסוד זה, מדוע נקט התנא (אבות ה ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי, דהנה מבואר בתוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים (שאינן מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי, שבת יב:), ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא' בלשון שהם אינם יודעים כדי שלא יקנאו בישראל.

באר הפרשה - פרשת תרומה

פעולה קטנה שעושה לכבודו ית'. ולזה היו מידות הארון שבורות, כי הארון הוא כנגד התורה, ללמד דעת למי שעוסק בתורה - אף אם לא השגת עדיין את רום המדריגה ועדיין הינך בבחינת 'מידות שבורות' שהשגת רק חצאים, עדיין יש לך לשמוח ולהתחזק בידיעה כי ה' עמך לט.

לט. מספרים על הגאון הגדול רבי דוד טעביל זצ"ל בעל ה'נחלת דוד' ששימש כרב בעיר קטנה, וכמובן כפי קטנות העיירה כך קטנות הפרנסה שהייתה מנת חלקו, וכמעט שלא היה מה לאכול בביתו, מפעם לפעם נכנסו אליו אנשי עסקים כשהיה ביניהם ויכוחים בענייני ממון, והרב היה מפשר ביניהם, ובשכר הטרחה שקיבל משני הנידונים היתה באה מעט הרווחה בבית הרב.

פעם אחת באו לפני הרב שני אנשים סוחרים גדולים והציגו לפני הרב סכסוך גדול אשר ביניהם, בחכמתו הרבה פתר להם הרב בטוב טעם ודעת, בעצה ובתבונה, ויצאו השניים שמחים ומרוצים. אז אמר להם הרב, יודעים אתם היטב שמפעם לפעם הנני מפשר ביניכם ולא בקשתי מכם מאומה אלא מה שנתתם מעצמכם 'מתנה קטנה', עתה אבקש ממכם טובה אישית, כי בעזרהי' אירסתי את בתי הכלה תחי' והתחייבתי על נדן גדול לכבוד החתן כליל המעלות, אבקשכם שתבואו לעזרתי כי היום הנני נצרך לעזרתכם הנחוצה, כמובן השניים פתחו במסכת תירוצים, את ה'מעשר' הננו נותנים להתחייבויות שונות שנתחייבנו זה מכבר, ובכלל יש לנו התחייבויות שונות לבני עירונו כדין 'עניי עירך', והוסיפו לומר ב'גאונותם' כי מן הנראה שהרב צריך להתפרנס מבני העיר הזאת... כי על כל אחד לפרנס את עניי עירו.

אמר להם הנחלת דוד, אספר לכם מעשה שהיה באיש יהודי שנתברך מן השמים בעשירות מופלגת, שהלך לעולמו והשאיר אחריו הון רב ועצום, נכסי דניידי ודלא ניידי, אוצרות אבנים טובות ומרגליות, ובנוסף השאיר תפילין מהודרות עד מאד, שכן המנוח ז"ל הזמין את הפרשיות אצל הסופר הדגול שבדור, אשר לפני כתיבת השמות טבל במקוואות קרים (ובגלגולי שלג), והקלף עובד במיוחד, ואילו הרצועות הובאו מבית היוצר המהודר שבקצה העולם וכו', הכל נעשה בהידורים נפלאים, נורא נוראות, עד ששווי התפילין עלה להון רב, ובבוא היורשים לחלוק את הירושה רצה כל אחד מהם לירש את התפילין לעצמו, והחלו מריבים עליהם, עד שנענה גדול האחים ואמר, בל נערב קודש בחול, הבה נחלק את כל הרכוש בינינו - ללא התייחסות לתפילין הקדושות, ואח"כ נראה כדת מה לעשות עם התפילין. וכן עשו.

אדהכי והכי נזכרו שאחיהם הקטן - היתום החדש עומד ומתקרב ליום הבר מצוה שלו, ועדיין לא נקנו לו תפילין, ע"כ נתנו לו את התפילין, למען יניחם בכל יום עד שיקנו לו חדשים והזהירו על שמירתם כהוגן, הנער שהכיר בערך התפילין, וגם ראה את ה'עסק' שאחיו הגדולים עשו סביב התפילין אכן שמר מאד עליהם מכל משמר, והיה חרד בכל עת לגורלם, כעבור זמן, והאחים ראו את הכבוד הגדול שאחיהם הקטן רוחש לתפילין, הסכימו פה אחד להשאירם אצלן לתמיד.

ויגדל הנער וכבר נשא אשה ונעשה לגביר גדול בעל עסקים מרובים, והחל לשוטט ברחבי תבל לצורך עסקיו, ולא חדל משמירת התפילין במסירות נפש ממש. ויהי היום הוצרך האיש לשהות במרחקים לצורך עסקיו המרובים, ויצא מאכסנייתו אשר ב'מלון' למסע במשך כל היום, וברצותו לחזור לאכסניה תהה וטעה בדרכו, ולא מצא את הדרך עד שהוכרח לעצור באיזה ישוב קטן, שם ישן בלילה בבית אחד הגוים שהחזיק במלון קטן, בהיותו שם נזכר שאותם תפילין מהודרות איננם עמו מאחר שלא ידע בצאתו אתמול בבוקר שלא ישוב בלילה שמה, לכן בהגיע הבוקר בירר אצל בעל האכסניה הנכרי היכן דר יהודי בישוב זה, ונענה, אי שם בקצה הישוב דר איש (הצי) יהודי, אצלו תמצא תפילין וכל חפצי קודש אשר תאבה. חשב הסוחר, אניח כאן את התפילין אשר אמצא ולקראת סוף היום בטרם תשקע החמה כבר אשוב לביתי ואניח את התפילין המהודרות מירושת בית אבא - כדי שח"ו לא יעבור עלי יום ללא הנחת התפילין הללו, ואכן, מצא באותו בית איש שכמעט לא ידע על יהדות ואידישקייט, הלה חיפש ומצא אצלו תפילין שבמראיהן היו נראות כמעט פסולות... ואי"צ לומר שלא קרבו אל התפילין המהודרות בכהוא זה, ולא ידע מי כתב הפרשיות, מאין הבתים ומהיכן הרצועות... בלית ברירה הניחם בלב נשבר כשאינו בטוח אם הוא בכלל מקיים מצוות תפילין... ולמעשה, הצליח לחזור לאכסנייתו ולתפיליו רק אחר רדת החשיכה לעולם, ונמצא הפסיד יום אחד מימי חייו מלהניח אותם התפילין המהודרות והחשובות, ואכן, כל ימיו 'שב בתשובה' על אותו היום שנתקיים בו 'קרקפתא דלא מנח תפילין'.

מקום הגמר בא גם כן על ידי רצון האדם, וזה שהראו לו (מנורה של אש) לידע מכוון ורצונו יתברך, ועל ידי שרצה לעשות רצונו יתברך, רק שהיה למעלה מכת אדם, לזה נעשה מעצמו, עב"ל.

ולחדיא כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה אשר ידבנו) אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, יראה דרומזו מי שידבנו לבו ולא ימצא די ידו, כגון הנשיאים שרצו בנדבת לבם ליתן אבני שהם ומילואים ולא מצאו די ידם והמציא הקב"ה להם ע"י עננים בלקיטת מן, כפרש"י בפסוק 'והנשיאים הביאו', והיינו דרמוזו כאן איש ידבנו לבו ולא יכול ליתן תקחו את תרומתי, כי אני אומין לו בנדבת לבי (כלומר, בפשטות מובא בכל מפרשי התורה, שהם נתעצלו מהביא נדבת המשכן, ואילו ה'חת"ס מחדש כאן, שאדרבה לגודל השתוקקותם הומין להם הקב"ה מן השמים מה שלא היו יכולים להביא בכוחות עצמם).

וזה"ר שנזכר בקרוב לקיום הקרא 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר', וימי הפורים האלו לא יעברו מתוך היהודים.

אבל זאת נאמר לו, אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם אלא את 'רצונו' וה' יגמור בעדו, וכך איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרומה תרל"א), דהנה מצד אחד כתיב בחז"ל (הובא רש"י בפרשתן כה מ) 'וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר - נתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש', ולאידך אמרו (שם פסוק לא) 'מקשה תיעשה המנורה - לפי שהיה משה מתקשה בה (מנחות כט.), אמר לו הקב"ה, השלך את הכבר לאור והיא נעשית מאליה, לכך לא נכתב תיעשה (תנחומא שם והובא ברש"י). וצ"ב, אם ממילא לבסוף נעשית מאליה שלא היה בידי משה לעשותה בפועל, מדוע הוצרכו מתחילה להראות לו מנורה של אש שיעשה כמותה. ומבאר ה'שפת אמת', כי ע"י רצון האדם בלב ונפש באמת נגמר השאר - מה שאינו יכול לעשות, נעשה מעצמו. ולזה הראוהו מנורה של אש שירצה לעשות כמותה, ומכיוון שרצה כבר פעל שתיעשה מאליה ע"י שישליך הכבר לאור. וכלשון השפ"א, כן הוא בכל מצוה מכל איש ישראל, כי וודאי אין בכח אדם לעשות רצונו יתברך, רק כפי רצון האדם - נגמר מעצמו. ומכל

עברו ימים ושנים, וזה הסוחר נתבקש להשיב את נשמתו ליוצרה, משהועמד לדין לפני ב"ד של מעלה לתת דו"ח מפעלו ליוצר ערב ובוקר, הוכרז כי זה האיש הוא 'קרקפתא דלא מנח תפילין'... כי באמת עם כל ההידורים שאביו הקפיד בעשיית התפילין נשמט ממנו איזה פרט והתפילין היו פסולות מדאורייתא, לא ידע האיש את נפשו והרי הוא היה בטוח בעצמו כל ימיו ללא כל ספק שהוא מניח את התפילין הכי מהודרות בעולם, וכמעט שנפסק דינו... לפתע הגיח מאיזה מקום מלאך מליץ, והלה נענה, והרי ביום פלוני ופלוני בעת החורף הקשה הניח זה האיש בעיירה נידחת פלונית תפילין 'כשרים'... ואכן, צדיק מצרה נחלץ, התפילין הללו הצילו אותו ונפסק לו גן עדן. נמצא שאותם ההארות הגדולות שחשב כל השנים שהם הם יעמדו לימינו לא הועילו, ואילו דייקא אותה מצוה שהייתה נראית לו חלשה ורעועה, אין בה חפץ, מה כבר תוסיף לו ומה תתן לו, תפילין ישנים, מי יודע האם הם כשרות, האם בדקו אותם 70 שנים האחרונים... הם הם שעמדו לו בעת הדחק ושעת המבחן.

כל זה סיפר ה'נחלת דוד' לשני הסוחרים, והוסיף להם, אף אתם תלמדו לקח ממעשה זה, כי לעולם אין האדם יודע מה יעמוד לו לזכות בעת דין ומבחן... לעולם א"א לדעת, אולי דייקא מעשה זה יציל אתכם לעת מצוא. לדין ייאמר, כל אחד באשר הוא, בגילו ובמצבו, עובר קשיים ונסיונות, פעמים הרבה נראה לו אכן תמיד הנני עובד את ה', אבל היום באמת איננו יכול, אינני מסוגל, כבר 'נגמר דינו' של יום זה ללא 'עבודה' ללא תורה ללא תפילה, ללא התגברות ללא קדושה וכו' וכו', איזה פנים יש לתפילה כזו ללא ראש, לתורה ללא ריכוז וכו', וכי אותה פארקוועטשטע צופייפטע עבודה תיחשב לרצון (עבודה בצורה שאינה ראויה) מה שווה הדבר הקטן היבש שאעשה, וכמה כבר ארוויח מזה, מה אשקיע ממילא ה'סדר' חלש, ממילא עשתי 'הפסקות', או כשהוא מהלך ברחובה של עיר וחושב לשם מה אשמור על עיני ממילא כבר נכשלתי, וכיו"ב רבות, רק אם יהיה לי שלימות אשקיע, ובאמת תראה בסיפור זה כי אותה הנחת תפילין שלא ידעו מה טיבה בכלל, האם התפילין כשרים, האם יהודי כתבו, פעמים דייקא לזה היה החשיבות הנרצית, וזה חשוב פי כמה הרבה יותר ממה שנראה לך חשוב.